

ספרות עברית וכללית

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעה וחצי.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.
 פרק ראשון: שירה (שירים מן המחצית השנייה של המאה ה-20) – (25x1) – 25 נקודות
 בנושא "החברה הישראלית – בין שבר לאיחוי"
 פרק שני: דרמה – (40x1) – 40 נקודות
 פרק שלישי: ספרי קריאה – (35x1) – 35 נקודות
 סה"כ – 100 נקודות
- שלושת הפרקים בבחינה הם **חובה**.
 ענה על שאלה אחת בכל אחד מן הפרקים.
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: רשימת יצירות.
- ד. הוראות מיוחדות: (1) רשום בראש כל תשובה את מספר הפרק ואת מספר השאלה שבחרת להשיב עליה.
 (2) אין לכתוב על אותה יצירה בתשובות שונות.
 (3) שים לב לכתב, לכתיב, לפיסוק ולכללי הדקדוק.
 (4) לנבחנים אינטרניים: חובה לצרף למחברת הבחינה את רשימת היצירות שנלמדו.
 לנבחנים אקסטרניים ונבחני משנה: תימסר רשימת יצירות.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטייטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
 רשום "טייטה" בראש כל עמוד טייטה. רישום טייטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

השאלות

פרק ראשון — שירה

שירים מן המחצית השנייה של המאה ה-20 בנושא "החברה הישראלית — בין שבר לאיחוי"

(25 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 1-4.

1. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

נעילה/ פרץ דרור בנאי

- בית 1
- תִּרְאֶה אוֹתִי אֲנִי יוֹדֵעַ אֶת מְקוֹמִי
לא עוד זָר בְּעִירִי
כִּי לִוְיָתָן אֶת צְמִיחַת הַבְּתִים הָאֵלֶּה
עַד הֵייתִי לְמַתִּיחַת כְּבִישִׁים חֲדָשִׁים
- בית 2
- תִּרְאֶה אוֹתִי אֲנִי יוֹדֵעַ אֶת מְקוֹמִי
כִּי נִגְמַלְתִּי בְּמִשְׁךְ הַזְּמַן מֵעֲבָרִי
וְקִיּוּמִי פֹה שׁוֹב אֵינְנוּ מְתַנָּה
אֲנָשִׁים מְבָרְכִים אוֹתִי בְּלִכְתִּי בְּרַחֲוֹב
יֵשׁ לִי יְדִידִים מְעַט
וְאֵף לֹא שׁוֹנֵא אֶחָד
וְאִם בְּכָל זֹאת מִיִּשְׁהוּ פְּעַם יִתְרַגֵּז אוֹ יִטְרַד
אֲזַ לֹא נוֹרָא
- בית 3
- אֲנִי מְדַבֵּר בְּשִׁפְּהָ הַזֹּאת כְּאִלּוּ נוֹלְדִתִּי בָּהּ
כְּכֹה זֶה בְּחַיִּים אִם מִתְגַּבְּרִים
וְדוֹחִים אֶת הַבֶּל הַסְּכָנָה
הַיָּמִים בָּאִים כְּמוֹ מְתַנָּה
וְהָאָדָם סוֹפּוֹ לְהִתְפַּיֵּס עִם קִיּוּמוֹ

הסבר את העמדה של המשורר ואת רגשותיו בנוגע להשתלבותו בארץ.

כיצד השורה תִּרְאֶה אוֹתִי אֲנִי יוֹדֵעַ אֶת מְקוֹמִי, הפותחת את הבית הראשון ואת הבית השני בשיר, מדגישה את העמדה ואת הרגשות האלה? הסבר והדגם את דבריך.

2. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

תקון הריחות / ארז ביטון

מָה אַתֶּם רוֹצִים מִמֶּנִּי,
טַעַם עָרָאק וְרִיחַ זַעֲפָרָן צוֹרֵב,
אֲנִי כִּבֵּר לֹא אוֹתוֹ הֵילֵד
אָבוֹד בֵּין רַגְלַיִם שְׂמִשְׁחָק סְנוּקֵר
בְּקַפָּה מְרָקוּ
בְּלֵד.
עֲכָשׁוּ חֲבָרִים
אֲנִי לוֹמֵד לְאָכַל גְּלִידָה מִבְּדֶלֶח
מְאוּטוֹ שְׂמִשְׁמִיעַ קוֹלוֹת שֶׁל צְפָרִים
בְּעָרֵב,
אֲנִי לוֹמֵד לִפְתַּח דְּלָתוֹת
בְּתַבּוֹת נְגִינָה עֵתִיקוֹת,

עֲכָשׁוּ
נְשִׁים בְּטַעַם תּוֹת־שֶׁדָּה
מְלַמְּדוֹת אוֹתִי לְהַרִיחַ כְּרִיכוֹת שֶׁל שְׂקֵסְפִיר
מִן הַמְּאָה הַשְּׁבַע עֶשְׂרֵה
מְלַמְּדוֹת אוֹתִי לְשַׁחַק בְּחֵתוּל סִימִי
בְּתוֹךְ סֵלֹון יָרֵק
חֲבָרִים.

השיר פותח בפנייה של המשורר: מָה אַתֶּם רוֹצִים מִמֶּנִּי.
מה לדעתך המשורר חושב ש"רוצים" ממנו? הסבר והדגם את דבריך.

3. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

והגירת הורֵי / יהודה עמיחי

והגירת הורֵי לא נְרָגָעָה בִּי.
 דָּמִי מִמְשִׁיף עֲדִיו לְשִׁקְשִׁיק בְּדַפְנוֹתַי
 גַּם אַחַר שֶׁכָּבַר הֵנַח הַכְּלִי עַל מְקוֹמוֹ.
 וְהַגִּירַת הוֹרֵי לֹא נְרָגָעָה בִּי.
 5 רוּחוֹת זְמַן רַב עַל אֲבָנִים.
 הָאֲדָמָה שׁוֹכַחַת צַעֲדֵי דוֹרְכִים בָּהּ.
 גוֹרֵל נוֹרָא. קִטְעֵי שִׁיחָה אַחַר חֲצוֹת.
 הַשֶּׁג וְנִסְיָנָה. לִילָה מְזִכִּיר וְיוֹם מְשַׁכֵּחַ.
 עֵינַי שֶׁהִסְתַּכְּלוּ זְמַן רַב לְתוֹךְ מְדַבֵּר גְּדוֹל
 10 וְנִרְגָּעוּ מְעַט. אֵשָׁה אַחַת. כְּלָלִי מְשַׁחֵק
 שֶׁלֹּא הִסְבִּירוּ לִי הַיֵּטֵב. חָקִי כָּאֵב וְכֹבֵד.
 עוֹד עֵכְשׁוֹ לְבִי, בְּקִשִּׁי יִשְׁתַּכֵּר
 בְּלֶחֶם אֲהַבְתּוּ הַיּוֹמִיּוֹמִית. הוֹרֵי בְּמוֹ הַגִּירָתָם.
 עַל אֵם הַדְּרֹךְ, בָּהּ אֲנִי תָּמִיד יְתוֹם בְּלִי אֵם,
 15 צָעִיר מְדִי בְּשִׁבִיל לְמוֹת, זָקֵן מְדִי לְמִשְׁחָקִים.
 וְעֵיפוֹת חוֹצֵב וְרִיקְנוֹת הַמְחַצֵּבָה בְּגוֹף אֶחָד.
 אֲרַכְאוֹלוֹגִיָּה שֶׁל עֵתִיד, בְּתֵי נְכוֹת
 שֶׁל מָה שֶׁלֹּא הָיָה. וְהַגִּירַת הוֹרֵי
 לֹא נְרָגָעָה בִּי, וּמַעֲמִים מְרִים לְמַדְתִּי
 20 שִׁפּוֹת מְרוֹת לְמַעַן שְׁתִּיקָתִי
 בֵּין הַבְּתִים, אֲשֶׁר דּוֹמִים לְאֲנִיּוֹת תָּמִיד.
 וְכָבֵד עוֹרְקִי וְגַם גִּידֵי כֶּסֶבֶף
 שֶׁל חֲבָלִים שֶׁלֹּא אֶתִיר. וְאַחֲרֵיכֶן
 מוֹתִי וְסוֹף לְהַגִּירַת הוֹרֵי.

הסבר כיצד באה לידי ביטוי בשיר ההרגשה של המשורר כי ההגירה היא חוויה שנמשכת גם אחר שֶׁכָּבַר הֵנַח הַכְּלִי עַל מְקוֹמוֹ (שורה 3). הדגם את דבריך.

4. קרא את השיר שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

ספור על הסבתא / אריה סיון

אתה רוצה לדעת מה הייה פה פעם במקום הזה
 לפני הכביש והבתים ואילנות הסרק?
 חול הייה פה פעם במקום הזה, חול בתולי
 וסבתך הייתה הולכת פה מתחת לשקמה
 5 וצפרים היו תוקעות מקוריהן בפרי הלא מוגן
 ומציצות מעל ראשה את ציצי המלחמה הנוראה מכל -
 המלחמה על שטח המחיה.
 וסבתך, עלמה תמה, חשבה לפי תמה
 כי אלו הן סימפוניות מפלאות
 10 לכבוד השחר הבוקע מחדש,
 אולי אפילו לכבודה.
 וזה הביא אותה להתישב פה, במקום הזה -
 ואת השאר אתה יודע, בודאי.

הסבר את התרומה של שתי השורות האחרונות בשיר לבניית משמעותו. הדגם את דבריך.

פרק שני — דרמה (40 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 5-8.

טרגדיות של סופוקלס: "אנטיגונה", "אדיפוס המלך";

טרגדיות של שקספיר: "המלט", "המלך ליר", "מקבת", "אותלו", "רומיאו ויוליה"

5. תאר את הפתיחה של הטרגדיה שלמדת, והסבר כיצד נוצר מתח בפתיחה זו. אילו פרטים המסופרים בפתיחה רומזים על המשך עלילת המחזה? הסבר והדגם את דבריך.

6. אחד מן המאפיינים של הגיבור הטרגי הוא נפילה ממעמד רם אל שפל המדרגה. כיצד מאפיין זה בא לידי ביטוי בטרגדיה שלמדת? בתשובתך הסבר מה גרם לנפילתו הטרגית של הגיבור.

מחזה מודרני (מן המאה ה-19 או מן המאה ה-20)

7. מה מאפיין שתיים ממערכות היחסים במחזה המודרני שלמדת? הסבר והדגם את דבריך. הסבר את התרומה של מערכות היחסים האלה לבניית השקפת העולם המשתמעת מן המחזה המודרני שלמדת.

8. במחזה המודרני דמויות מרכזיות נקלעות למצב שנראה חסר מוצא. תאר מצב כזה, שאליו נקלעת הדמות המרכזית במחזה המודרני שלמדת, וכתוב אם היא מצליחה להיחלץ ממנו. הדגם והסבר את דבריך.

פרק שלישי – ספרי קריאה (35 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 9-11.

9. מישהו לרוץ אתו / דויד גרוסמן

לשם של יצירת ספרות יכולים להיות תפקידים, כמו הדגשת נושא מרכזי בה, התמקדות בדמות המרכזית או הענקת משמעות סמלית ליצירה.
הסבר כיצד שם הרומאן "מישהו לרוץ אתו" ממלא את שלושת התפקידים הללו. הדגם את דבריך.

10. הירח ירוק בוואדי / דודו בוכי

לפניך קטע מן הרומאן "הירח ירוק בוואדי". קרא את הקטע, וענה על השאלה שאחריו.

בדרך חזר לסמטת נוריאל הרים עמרם את העיניים לשמיים ומיד קבר אותן באדמה ופצח בשיר הדיכאון "איזה מין עולם". למילות הפזמון המקורי הוא הוסיף מילים משלו: "איזה מין עולם, איזה בלגן, הדם עולה לבנאדם, יש צמרמורת גם. אימא תסתכלי עליי אני כאן למטה, אימא מאז שהלכת המצב נהיה בטטה. על הראש שלי יעקב יושב כבר שנתיים, תפילות עם מכות, דרשות עם מכותיים".

הסבר והדגם כיצד קטע זה מאפיין את העולם המתואר ברומאן "הירח ירוק בוואדי". בתשובתך כתוב גם כיצד מוסא משתלב בעולם זה.

11. חיי פיי / יאן מרטל, רודף העפיפונים / חאלד חוסייני, משחקי הרעב / סוזן מארי קולינס,

נער החידות ממומביי / ויקאס סווארופ

תאר את הסיום של ספר הקריאה שקראת, וכתוב אם לדעתך סיום זה נחשב ל"סוף טוב".
הסבר את דבריך.

האם סיום זה הפתיע אותך? נמק את דבריך, ובסס אותם על שלבים שונים בעלילה.

בהצלחה!